Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuuleminen 24.5.2018

LISÄSELVITYS HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ JULKISTEN TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUIDEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 62/2018 VP)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan pyynnöstä työ- ja elinkeinoministeriö esittää lisäselvityksenään seuraavaa:

Palveluntuottajan vaihtaminen

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) muutosehdotuksen ajatus on, että asiakkaan ohjaaminen asioimaan palveluntuottajan kanssa kuuluu työ- ja elinkeinotoimiston harkintaan. Tästä syystä muutosehdotukseen ei sisälly säännöstä asiakkaan ohjaamisesta asioimaan palveluntuottajan kanssa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosehdotukseen ei sisälly myöskään säännöstä palveluntuottajan vaihtamisesta. Siinä ei ole esitetty säänneltäväksi, miten menetellään tilanteessa, jossa työnhakija on ohjattu asioimaan palveluntuottajan kanssa, mutta asiakkaan palvelutarpeen tai palvelutarvearvion muuttumisesta johtuen ohjausratkaisua olisikin muutettava.

Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevaan lakiehdotukseen (HE 35/2018 vp) sisältyy säännökset palveluntuottajan vaihtamisesta. Lakiehdotuksen 27 §:ssä säädetään asiakkaan oikeudesta valita palveluntuottaja, maakunnan mahdollisuudesta antaa lupa palveluntuottajan vaihtamiseen asiakkaan pyynnöstä ja maakunnan mahdollisuudesta velvoittaa asiakas valitsemaan uusi palveluntuottaja, jos hänen palvelutarpeensa on muuttunut.

Toisin kuin alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskeva lakiehdotus, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosehdotus ei perustu asiakkaan valinnanvapauteen. Tästä syystä sääntelyratkaisut poikkeavat toisistaan.

Palvelutarpeen muuttumisesta johtuviin ohjausratkaisujen muutostarpeisiin olisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosehdotuksessa omaksutussa sääntelyratkaisussa mahdollista varautua hankintaa koskevassa sopimuksessa. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi ehto, jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voisi ohjata asiakkaan pois

palveluntuottajalta, jos asiakkaan palvelutarve on muuttunut työttömyyden pitkittymisen tai asiakkaan osaamisessa, työkyvyssä tai muussa työllistymiseen vaikuttavassa seikassa tapahtuneen muutoksen vuoksi taikka jos työ- ja elinkeinoviranomaisen arvio asiakkaan palvelutarpeesta on muuttunut asiaa koskevan uuden tiedon vuoksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan estettä ei kuitenkaan ole sille, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston mahdollisuudesta arvioida päätöstä palveluntuottajalle ohjaamisesta uudelleen. Jos eduskunta pitää tällaisen säännöksen lisäämistä perusteltuna, se voisi luontevimmin olla sijoitettavissa työnhakijan palveluprosessia koskevaan 2 lukuun, esimerkiksi uuteen 1 a §:ään.

Lain toimeenpanon seuranta ja arviointi

Lakimuutosten mahdollistamien pilottihankkeiden valmistelu on käynnissä. Täsmennykset alueiden hanke-ehdotuksiin saatiin 7.5.2018.

Hankkeiden käytännön toteutus voi käynnistyä vasta, kun tietojärjestelmämuutokset ovat valmiit, tämän hetken arvion mukaan aikaisintaan vuoden 2019 alusta. Tarkoitus on, että pääosa piloteista käynnistyy vuoden 2019 alussa. Ne hankkeet, jotka eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia (esim. yrityspalvelupilotit), voivat käynnistyä jo loppuvuonna 2018. Alueet aloittavat kilpailutukset syksyllä 2018.

Kasvupalvelupilottien systemaattinen seuranta ja arviointi ovat tärkeitä sekä pilottien toimeenpanon että kasvupalvelu-uudistuksen kannalta. Piloteille valmistellaan yhtenäinen määrällinen ja laadullinen seuranta, jota täydentää alueiden oma arviointi- ja seurantatieto. Pääasiallinen toimeenpanon ja tulosten seurantavastuu on alueilla.

Seurannassa kootaan tietoa eri hankintavoista, palkkiomalleista ja niiden vaikutuksista. Seurannassa kootaan tietoja työllistymis-, rekrytointi- ja muista tuloksista (esim. koulutuksen tai palvelun päättyminen, palveluohjaus kumppaneiden palveluihin). Seuranta koostuu välittömien tulosten arvioinnista ja pidemmän ajan tulosten arvioinnista (3-6 kk pilotin päättymisen jälkeen).

Laadullinen seuranta koostuu henkilö- ja yritysasiakkaiden palautteista, alueiden arviosta pilotin etenemisestä ja toiminnan laadusta sekä palveluntuottajien arviosta pilotin etenemisestä ja yhteistyön onnistumisesta. TEM tukee pilottien toimeenpanoa kehittävällä arvioinnilla. Arvioinnin tavoitteena on kerätä tietoa siitä, miten käytännön toteutus ja kehittämistoiminta etenevät. Näin pyritään varmistamaan uusien toimintamallien rakentaminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen.

Palvelujen järjestämis- ja tuottamismallit ovat keskeisessä asemassa kasvupalvelujen tavoitteiden saavuttamista. Maakuntien tulee arvioida kasvupalvelupilottien tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta myös laajemmin.